

แบบฟอร์ม 1 ใบสมัครขอรับรางวัลบริการภาครัฐแห่งชาติ

แบบฟอร์มใบสมัครรางวัลบริการภาครัฐแห่งชาติ
(Thailand Public Service Awards) ประจำปี พ.ศ. 2557

- ประเภท รางวัลภาพรวมมาตรฐานการบริการที่เป็นเลิศ
 รางวัลบูรณาการการบริการที่เป็นเลิศ
 รางวัลนวัตกรรมการบริการที่เป็นเลิศ
 รางวัลการพัฒนาการบริการที่เป็นเลิศ
 รางวัลการบริการอย่างยั่งยืน

ชื่อผลงาน : การดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ชื่อส่วนราชการ : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดนครราชสีมา (สคร.5)

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดนครราชสีมา (สคร.5)

ชื่อผู้ประสานงาน: นางเปรมปรีดี ขวณะนรเศรษฐ์ ตำแหน่ง: พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
สำนัก/กอง: แผนงานโครงการโรคไม่ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์: 044 212900 ต่อ 146
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา เบอร์โทรสาร: 044 218018
เบอร์โทรศัพท์มือถือ: 081-2648770 e-Mail : pookprempree@hotmail.com

ชื่อผู้ประสานงาน: นายกฤต เรียงไธสง ตำแหน่ง: นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
สำนัก/กอง: แผนงานโครงการโรคไม่ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์: 044 212900 ต่อ 146
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา เบอร์โทรสาร: 044 218018
เบอร์โทรศัพท์มือถือ: 081-0768029 e-Mail : ohoh9784@hotmail.com

แบบฟอร์มประเมินลักษณะของผลงานที่สมัครขอรับรางวัลเบื้องต้น

ชื่อผลงาน : การดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ชื่อหน่วยงาน : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดนครราชสีมา (สคร.5)

รางวัลบูรณาการการบริการที่เป็นเลิศ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในคุณลักษณะดังต่อไปนี้ที่ตรงกับผลงานของท่าน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นผลงานที่มีการปรับปรุงบริการที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของส่วนราชการอย่างน้อย 2 ส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐอื่น และ/หรือหน่วยงานอิสระอื่น
- เป็นผลงานที่มีการจัดทำเป็นข้อตกลงการดำเนินการร่วมกัน
- เป็นผลงานที่มีการดำเนินการเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของข้อตกลงและเป้าหมายของการปรับปรุงบริการ
- เป็นผลงานที่พัฒนาจนสำเร็จมาแล้วไม่เกิน 3 ปี
- เป็นผลงานที่มีลักษณะบูรณาการงานบริการจากหลายหน่วยงานมาให้บริการในสถานที่เดียว
- เป็นผลงานที่มีลักษณะเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการให้บริการ (e-Service)
- เป็นผลงานที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการ
- เป็นผลงานที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาระบบจัดการข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและการให้บริการเชิงรุก
- เป็นผลงานที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ

แบบฟอร์ม 2 แบบฟอร์มรายงานผลการดำเนินการ

แบบฟอร์มบทสรุปสาระสำคัญของผลงานที่เสนอขอรับรางวัล (Executive Summary)

ประเภทรางวัล : รางวัลบูรณาการการบริการที่เป็นเลิศ

ชื่อผลงาน : การดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ชื่อหน่วยงาน : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดนครราชสีมา (สคร.5)

สรุปผลงานโดยย่อ :

1. สภาพการปฏิบัติงานเดิม

จากสภาพปัญหาเด็กจมน้ำเกิดขึ้นในระดับประเทศและภูมิภาค ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 กรมควบคุมโรค เป็นหน่วยงานที่มีพื้นที่ให้บริการ 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ มีบทบาทสนับสนุนเครือข่ายด้านวิชาการ ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี ประเมินผลการดำเนินงาน ประสานนโยบายจากส่วนกลางสู่ภูมิภาค การดำเนินงานด้านการป้องกันเด็กจมน้ำที่ผ่านมา สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 และพื้นที่เครือข่ายมีการประสานการทำงานในรูปแบบแนวตั้งและมีส่วนร่วมกับพื้นที่น้อย อีกประการหนึ่งคืองานวิชาการถูกนำมาสนับสนุนหนุนเสริมในพื้นที่ยังไม่เป็นรูปธรรม เนื่องจากการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับของโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่องเกะตืดมีน้อย ส่วนการดำเนินงานในพื้นที่เองในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด มีการวางแผนงานเป็นระยะปีต่อปี ขาดการวางแผนระยะยาว ขาดการมองศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอยังไม่ได้ทำตามบทบาทของการเป็นผู้มองงานในภาพรวม และหนุนเสริมพัฒนาศักยภาพให้พื้นที่ตำบลเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ระหว่างฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ และประชาชน พื้นที่ดำเนินการ ต.นายนวน อ.สนม จ.สุรินทร์ ได้แก่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน รพสต. องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ครู แกนนำชุมชน ภาคประชาชน ฯลฯ

2. แนวทางในการปรับปรุงบริการ

ประเด็นการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ซึ่งกรมควบคุมโรคได้กำหนดให้เป็นจุดเน้น ทำให้กลุ่มงานโรคไม่ติดต่อ บาดเจ็บ เด็กจมน้ำ บุหรี่ สุรา ซึ่งเป็นโครงสร้างใหม่ที่ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา ได้ให้จัดตั้งเป็นการภายในจากการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและวางเป้าหมายให้สอดคล้องกับกรมควบคุมโรคเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านวิชาการ ดังมีกลไกการปรับปรุงบริการดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารวิชาการและแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกระบวนการงานที่มีอยู่ในเขตพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 2) การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของการดำเนินงานและต้นทุน ด้วย SWOT ANALYSIS ของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ที่เกี่ยวกับงานป้องกันเด็กจมน้ำ กำหนดกลยุทธ์ 5 ช

เชื่อม (การขยายเครือข่าย) ชง (การจัดการข้อมูล) ชม (การจัดการความรู้) ซ้อน (การสนธิกำลังและทรัพยากร) และเช็ค (การประเมินผล) 3) การวางแผนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมร่วมกันระหว่างสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม โรงพยาบาลสนม รพ.สต.บ้านอ้อมแก้ว รพ.สต.นานวน องค์การบริหารส่วนตำบลนานวน เพื่อสร้างความเข้าใจ กระบวนการภาพรวมและเป้าหมาย 4) การทำพันธะสัญญาใจร่วมกัน และแบ่งการทำงานในแต่ละระดับตาม บทบาทหน้าที่ 5) การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้วยการลงติดตาม (Coaching) ในพื้นที่ตำบล อำเภอ เพื่อช่วยชี้แนวทางการดำเนินงานและส่งเสริมการทำงานแบบหุ้นส่วนให้มีกลไกหรือช่องทางการสื่อสาร 6) ร่วมกันปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาต่อยอด 7) การชื่นชมผลการทำงานของทุกภาคส่วนที่ร่วมดำเนินงาน ป้องกันเด็กจมน้ำ 8) การนำเอาหลักการชุมชนปลอดภัยและแบบจำลองการเคลื่อนงาน (Logic Model) วงจรการทำงาน (PDCA) เข้าไปสู่กระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จนดำเนินการป้องกันควบคุมเด็กจมน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยบูรณาการงานจากทุกภาคส่วน 9) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 10) การสรุปบทเรียนการดำเนินงานร่วมกับพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นการประเมินตนเอง และ 11) การยกระดับการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดระบบการเป็นพี่เลี้ยงขยายพื้นที่การดำเนินงานต่อไป

3. สภาพการปฏิบัติงานหลังการปรับปรุงบริการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2557 การดำเนินงานเริ่มมีรูปแบบมากขึ้น มีภาคีเครือข่ายจากการได้เข้าไปติดตามการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำในพื้นที่ตำบลนานวน อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ ในบทบาทของหน่วยงานทางวิชาการและจับมือทำข้อตกลงและสัญญาใจกับเจ้าหน้าที่คนทำงาน ทั้งด้านสาธารณสุข ครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้ม อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) แกนนำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ฯลฯ โดยนัดหมายพูดคุยกันกว่า 5 ครั้งแบบไม่เป็นทางการ และได้นำเอาหลักการชุมชนปลอดภัย แบบจำลองการเคลื่อนงาน (Logic Model) และวงจรการทำงาน (PDCA) เข้าไปสู่กระบวนการของทีมแกนหลักคนทำงานในพื้นที่ ถือว่าเป็นการบริการทางวิชาการของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 สู่พื้นที่ รับผิดชอบกว่า 88 อำเภอ ใน 4 จังหวัดคือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์และสุรินทร์ โดยอำเภอสนมเป็นหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์ ที่เข้าไปร่วมดำเนินงานและชี้แนะแนวทางการดำเนินการป้องกันควบคุมโรคแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วนโดยยึดหลัก “ชง เชียร์ เชื่อม ซ้อน เช็ค” ดังนั้น ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานเพราะถ้าไม่มีคนคอยขงข้อมูล คนขงข้อมูลไม่มีทักษะในการนำเสนอข้อมูล อาจจะทำให้เรื่องนั้นๆ ลดความสำคัญลง ถึงแม้จะเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนก็ตาม นอกจากนี้คนคอยเชียร์และเชื่อมข้อมูลมีความสำคัญเช่นกัน เพราะต้องคอยประสานทั้งข้อมูลและประสานคนทำงาน สร้างภาคีเครือข่าย เกิดการมีส่วนร่วมในการการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ หลังจากทีแกนหลักคนทำงานผ่านการพัฒนาศักยภาพและ Coaching จากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 รพ.สต. และภาคีได้นำเสนอผลกระทบและความสูญเสียต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง แกนนำชุมชน ให้เห็นความสำคัญที่ต้องช่วยกันเฝ้าระวังและดำเนินการอย่างรอบด้าน ด้วยความร่วมมือทุกภาคส่วนใน

ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่และอาสาเข้ามาร่วมดำเนินการ เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับครัวเรือน หมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ ซึ่งเดิมมีความคิดว่าเป็นปัญหาเฉพาะของด้านสาธารณสุข พร้อมกับปรับแนวคิดของตนเองและมาร่วมดำเนินการจนเห็นผลลัพธ์ชัดเจนคือ ตั้งแต่ปีงบประมาณพ.ศ. 2555 - วันที่ 31 มีนาคม 2557 ไม่มีเหตุการณ์เด็กจมน้ำเสียชีวิตในพื้นที่ นอกจากความสำเร็จที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ พบว่าด้านคุณภาพหรือประสิทธิภาพการให้บริการป้องกันเด็กจมน้ำเพิ่มคุณค่าในการลงทุนและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอสนมตั้งแต่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2557 พบว่าภาคีเครือข่ายการดำเนินงานในระดับพื้นที่มีกระบวนการการทำงานที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น สามารถนำเอาหลักการทำงานด้านเด็กจมน้ำไปใช้ในการทำงานด้านอื่นๆ ได้ด้วย ซึ่งมีจุดเด่นที่การจัดการในกลุ่มเป้าหมายและการกำหนดผู้ที่เป็นภาคีหุ้นส่วนชัดเจนและเป็นการวางผลลัพธ์เป็นระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ส่งผลให้เด็กวัยที่เป็นกลุ่มเสี่ยงจากการตกน้ำจมน้ำ ได้รับการจัดการความเสี่ยงอย่างครบถ้วนรอบด้าน และการที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ลงมาติดตามช่วยชี้ประเด็น มีผลดีต่อผู้ปฏิบัติและสร้างแรงบันดาลใจกับการทำงานของภาคีเครือข่ายการดำเนินงานด้านเด็กจมน้ำ ซึ่งได้รับความร่วมมือแบบบูรณาการจากหลายภาคส่วนคือ ภาคีเครือข่ายทั้งด้านสาธารณสุข ครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) แกนนำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ฯลฯ เนื่องจากเป็นวัยที่หากเกิดความสูญเสียจะสร้างอารมณ์ความสูญเสียและโศกเศร้าให้กับผู้ปกครอง คุณครู เพื่อนร่วมชั้นเรียน ชุมชน หน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อป้องกันเด็กจมน้ำในพื้นที่อำเภอสนม จากการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และประการหนึ่งคือการทำได้ขยายแนวทางไปยังพื้นที่อื่นๆ ทำให้เกิดปิติในใจของคนทำงาน

5. จุดเด่นของผลงานและปัจจัยความสำเร็จ

ความสำเร็จที่เกิด ได้แก่ การมีแกนนำ/ทีมงานด้านวิชาการที่เกาะติด มีการพัฒนาระบบ การรวบรวมวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูลไปสู่การปฏิบัติ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาบุคลากร การจัดเวทีพบปะด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการมีระบบให้คำปรึกษา จุดเด่นในผลงานนี้ได้แก่ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ตำบลและร่วมมือกับจังหวัด อำเภอ เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินงาน ด้วยวิธีการพัฒนาแนวคิดเชิงระบบ การจัดทำแผน การจัดการความรู้ (KM) โดยมุ่งหวังให้ความเข้มแข็งในด้านวิชาการจะหนุนเสริมให้การแก้ปัญหาในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง อีกประการคือบทเรียนของนักวิชาการที่สามารถนำเอาหลักวิชาการไปแปลงสู่การปฏิบัติอย่างง่ายและเกิดผลสำเร็จในการลดการเกิดและการเฝ้าระวัง

ไม่ให้เกิด ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ที่การเกาะติดของคนในพื้นที่โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่ประสานงานคือ รพสต. ส่วนระดับอำเภอคือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาล ระดับจังหวัดคือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่สามารถทำให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในบทรียนนี้คือนายอำเภอสนม และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาหวาน ซึ่งเกิดจากการนำเสนอข้อมูลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วม และต้องอาศัยการเอาใจใส่และเสียสละ ความสำเร็จอีกประการคือภาคีเครือข่ายในทุกๆ ภาคส่วนมีความสุขปิติที่เห็นรอยยิ้มของเด็กๆ คุณครู ผู้ปกครอง และได้รับพระกรุณาจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ที่ประทานโล่รางวัลให้คนทำงาน และนำบทรียนที่ได้รับไปบอกต่อและขยายให้กับพื้นที่อื่นๆ ทั้งอำเภอ จังหวัด และผู้ที่สนใจทั่วประเทศต่อไป

แบบฟอร์มรายงานผลการดำเนินการ

1. ปัญหาและสภาพการปฏิบัติงานเดิมก่อนที่จะริเริ่มการปรับปรุง

“เวลาและโอกาสช่วยเหลือเด็กที่จมน้ำมีเพียงแค่ 4 นาทีเท่านั้น”

การจมน้ำเป็นสาเหตุการตายอันดับ 1 ของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉลี่ยตาย 4 คนต่อวัน นับว่าสูญเสียเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจคิดเป็น 4.4 ล้านบาทต่อคน และมีผลกระทบในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม สาเหตุแยกตามวัยพบในเด็กอายุ 0-4 ปี เกิดจากความพลอเลอของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก ช่วงอายุ 5-14 ปี เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็กหรือการว่ายน้ำไม่เป็นและการช่วยเหลือไม่ถูกวิธี แหล่งน้ำธรรมชาติเป็นจุดที่เสี่ยงมากที่สุดร้อยละ 49.9 สระว่ายน้ำร้อยละ 5.4 อ่างอาบน้ำร้อยละ 2.5 ผลการสำรวจ ในปี 2556 เด็กไทยว่ายน้ำเป็นร้อยละ 23.7 สามารถว่ายน้ำเอาชีวิตรอดร้อยละ 4.4 และพบว่าเด็กที่เรียนว่ายน้ำมีทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำมากกว่า 20.7 เท่า แก้ปัญหาในสถานการณ์ฉุกเฉินมากกว่า 2.8 เท่า สถานการณ์เด็กจมน้ำในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศติดต่อกันหลายปีและ ในปี 2555 - 2556 สุรินทร์เป็นจังหวัดมีแนวโน้มความรุนแรงมากที่สุดโดยมีอัตราการตายเท่ากับ 12.94 และ 10.84 ตามลำดับ เมื่อแยกรายอำเภอพบว่า อำเภอสนมเป็นพื้นที่ที่มีการตายสูงในตำบลนานวน มีจำนวนประชากร 5,989 คน ใน 13 หมู่บ้าน ปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อการจมน้ำ ได้แก่ สระน้ำตามธรรมชาติมากถึง 11 แห่ง และจากการขุดสระน้ำของชาวบ้านอีกหลายแห่ง เนื่องจากความแห้งแล้งไม่มีน้ำทำการเกษตร สภาพสังคมชุมชนชนบทที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน การเกิดปัญหาเด็กจมน้ำเริ่มในปี 2554 มีเด็กอายุ 2 ขวบจมน้ำเสียชีวิต สร้างความเศร้าโศกเสียใจจนกลบกระแสนงผลลงปีใหม่ของชุมชนและเมื่อเจ้าหน้าที่ รพ.สต. ไปแสดงความเสียใจและถามถึงเหตุการณ์กลับถูกต่อว่า “จะสามารถช่วยอะไรได้เมื่อเด็กเสียชีวิตไปแล้ว” จากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ เจ้าหน้าที่ไม่สบายใจในคำตอบว่าและครุ่นคิดหาวิธีการแก้ปัญหาไม่ให้สูญเสียเด็กจากการจมน้ำ จึงเริ่มสืบค้นข้อมูลย้อนหลัง มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตหลายรายตั้งแต่ปี 2544 ต่อจากนั้นได้ประสานไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพบว่าพื้นที่ตำบลเกาะแก้วมีการสอนเด็กว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด ต่อมาได้อบรมให้เด็กเป็นรุ่นแรก การดำเนินงานขณะนั้นมีส่วนร่วมกับภาคีน้อย ลงมือทำแต่เพียงลำพัง ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน สิ่งที่ทำอยู่ในกรอบเดิม เช่น การประชาสัมพันธ์ การอบรมและฝึกลอยตัว ทำไปปรับไป เรียนรู้ไปโดยไม่มีที่เลี้ยงให้คำปรึกษา แนะนำอย่างใกล้ชิด

จากความรู้แรงดังกล่าว กรมควบคุมโรคได้กำหนดให้ปัญหาเด็กจมน้ำเป็นจุดเน้นเพื่อการลดการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็กต่ำกว่า 15 ปี ถ่ายทอดเป้าหมายและมาตรการแก้ไขปัญหามายังสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ให้มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้ภาคีเครือข่าย และพัฒนาวิชาการ วิจัย คิดค้นรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่และประชาชนผู้มารับบริการ กระบวนการทำงานที่ผ่านมามีช่องว่างในการประสานงานส่วนใหญ่มีรูปแบบแนวตั้งทำตามนโยบายและมีส่วนร่วมกับพื้นที่น้อย และงานวิชาการ รูปแบบ เทคโนโลยีนำมาหนุนเสริมแกนหลักของคนทำงานในพื้นที่ยังไม่เป็นรูปธรรม และกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่องมีน้อย แม้ว่าโครงสร้างการดำเนินงานระดับจังหวัด อำเภอ

ชัดเจน แต่การแสดงบทบาทของการเป็นผู้ร่วมงานในภาพรวมและหนุนเสริมพัฒนาศักยภาพให้พื้นที่ตำบลยังน้อย การวางแผนงานเป็นระยะปีต่อปี ขาดการวางแผนระยะยาว ขาดการมองศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นต้นทุนอย่างหนึ่ง ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ได้แก่ สคร.5 สสจ. สสอ. โรงพยาบาลชุมชน รพสต. องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ครู แกนนำชุมชน ภาคประชาชน

2. ผู้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ผู้ดำเนินการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

จากปัญหาที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 โดยกลุ่มงานโรคไม่ติดต่อ บาดเจ็บเด็กจมน้ำ บุหรี่ สุรา เสนอแนวคิดการดำเนินงานต่อผู้บริหารสำนักงาน ที่ได้ให้อิสระทางความคิดและการออกแบบการทำงานโดยให้อยู่ในมาตรการและจุดเน้นนโยบายของกรมที่กำหนดเป้าหมายเพื่อลดโรค และให้เกิด 3 ส. คือ ความสุขในการทำงาน ความสำเร็จในการทำงาน และการสร้างคนทำงาน นอกจากนั้นยังมีแนวปฏิบัติกระบวนการทำงาน 4 ประเด็นคือ การพัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรค การพัฒนาบุคลากร การจัดการความรู้ และการวิจัยหรือการประเมินเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการจัดการข้อมูล นวัตกรรม รูปแบบที่เหมาะสมเกิดมาตรฐานขององค์ความรู้ และทำงานอย่างรวดเร็วทันเวลา

ดังนั้น กลุ่มงานได้มีการนำเสนอโครงการเพื่อให้คณะกรรมการชกถาม วิพากษ์ และเห็นชอบ ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินงานและจัดสรรงบประมาณ ในส่วนสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนานวนและบ้านอ้อมแก้ว และองค์การบริหารส่วนตำบลนานวน ร่วมกันออกแบบและวางแผนการเคลื่อนงานด้วยพันธะสัญญาใจ ดำเนินงานจะอยู่บนโครงสร้าง รพสต. มีการพัฒนาแนวคิดการจัดการเชิงระบบตามหลักการชุมชนปลอดภัย 5 ส. ได้แก่ ข้อมูล (1ส: สารสนเทศ) การสังเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมกับภาคีหุ้นส่วน (2ส: สหสาขา และ 3ส: ส่วนร่วม) การออกแบบการทำงานที่ตามลำดับปัญหาและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (4ส: สุดเสียง และ 5ส: สุดคุ้ม) พร้อมกับการตรวจสอบคุณภาพการทำงานด้วยวงจร Plan Do Check Act (PDCA) และวัดผลสำเร็จของการทำงานคือ **ไม่มีการจมน้ำเสียชีวิตในเด็ก** โดยมีภาคีหุ้นส่วนคือ ครู แกนนำชุมชน อบต. ผู้มีส่วนได้เสีย มีบทบาทคือ รพ.สต. เป็นผู้ประสาน (เชื่อม ชักชวนภาคี) ประสานการมีส่วนร่วมร่วมวางแผนที่ประยุกต์แบบจำลองแผนงาน (Logic model) มาใช้เป็นแบบแปลนการเคลื่อนงานป้องกันเด็กจมน้ำ และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (ชง) **บูรณาการการดำเนินงานและทรัพยากร (ช้อน) และร่วมประเมินผลการทำงาน (เช็ก)** นำมาปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนั้นสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 และพื้นที่ได้วางผลลัพธ์การทำงานครั้งนี้ให้เกิด Model การป้องกันเด็กจมน้ำและผลิตชุดความรู้ “แนวทางการประยุกต์ใช้ Principle for safe community ของ WHO และ Logic model ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมเด็กจมน้ำสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน” ที่จะนำไปขยายผลให้เกิดความยั่งยืนดังแผนภาพกรอบการเคลื่อนงานด้านล่าง นอกจากนั้นมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน

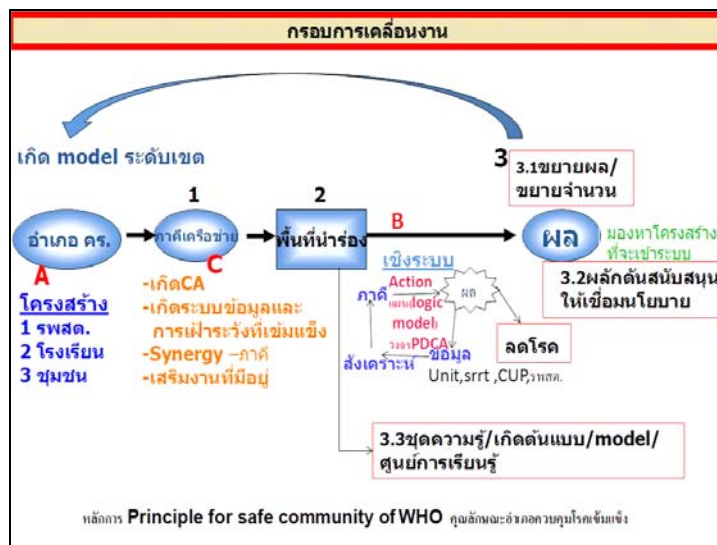
ระดับอำเภอ ดำเนินการหนุนเสริมคนทำงานในระดับตำบล และทำหน้าที่เชื่อมประสานภาคนโยบายระดับอำเภอ ด้วยการชงข้อมูลจนเป็นวาระอำเภอ ผู้บริหารเห็นชอบและมีการขยายพื้นที่การทำงาน

ระดับจังหวัดดำเนินการหนุนเสริมคนทำงานในระดับอำเภอและตำบล หาแหล่งทุนมาสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มาร่วมสนับสนุนงบประมาณและเชื่อมั่นนโยบายระดับจังหวัดและมองหาพื้นที่ที่มีความต้องการเรียนรู้เพื่อการขยายผล

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 มีบทบาทคือ

1. พัฒนาศักยภาพคนทำงานในเรื่องการมีส่วนร่วม ในเรื่องการทำแผนงาน การตรวจสอบคุณภาพงาน (PDCA)
2. หนุนเสริมคนทำงานในกลุ่ม รพ.สต. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สสอ. ด้วยวิธีติดตามการดำเนินงาน รับฟัง แลกเปลี่ยน ชี้แนะ ชมเชย สรุบทบทเรียนร่วมกันเป็นระยะ นำบทเรียนมาจัดทำชุดความรู้เพื่อขยายพื้นที่
3. ประเมินผลลัพธ์การป้องกันเด็กจมน้ำในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มผู้รับบริการ และคืนข้อมูลให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้บริหาร

สรุปผู้ร่วมดำเนินการป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ได้แก่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม โรงพยาบาลสนม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านอ้อมแก้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนานวน องค์การบริหารส่วนตำบลนานวน โรงเรียน ปกครองอำเภอ ท้องถิ่นอำเภอ และภาคประชาชน

3. ผลงานที่เป็นความคิดริเริ่มในการพัฒนาคุณภาพการบริการ

โครงการนี้มีระยะเวลาการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2555 – มีนาคม 2557 ผลงานที่เกิดขึ้นมากมาย โดยแบ่งเป็นผลลัพธ์และผลผลิต

ผลลัพธ์พบว่า “จำนวนเด็กที่เสียชีวิตจากการจมน้ำเป็นศูนย์” เป็นความภูมิใจของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่มาก ยังมีผลลัพธ์ในระยะสั้น ระยะกลางคือ

- เครือข่ายวิทยากรแกนนำ (ครู ก) ที่แลกเปลี่ยนข้ามหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ
- ระบบการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ มีการจัดสรรงบประมาณจากอบต. วัสดุช่วยเหลือผู้ประสบภัยและอาสาสมัครคอยตรวจตระเวนยาม และมีการประชุมเพื่อนำเสนอและปรับปรุงการปฏิบัติ

- เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการป้องกันเด็กจมน้ำ “วัคซีนเด็กจมน้ำ” ของตำบลและอำเภอ จนเป็นวาระอำเภอ

- ระบบการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็กนักเรียนทุกโรงเรียน จัดให้มีการอบรมลอยตัว และมีการนำเข้าสู่กิจกรรมพัฒนาเด็ก จัดให้มีพี่ดูแลและน้องในการฝึก

- ประชาชนในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านป้องกันเด็กจมน้ำ ร้อยละ 100

ผลผลิตจากโครงการ/กิจกรรมพบว่า เด็กนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเรื่องการป้องกันเด็กจมน้ำและผ่านการอบรมทักษะการลอยตัว 100% ของโรงเรียน ป.4 - ป.6 (ระยะเวลา 3 วัน) และ ป.1 - ป.3 (ระยะเวลา 1 วัน) เป็นสิ่งที่สร้างการมีส่วนร่วมได้ดีที่สุด เนื่องจากเป็นความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง มีความสนุกสนาน และทักษะนี้ติดตัวไปตลอดชีวิต ผลผลิตของกิจกรรมอื่นๆ อีก ได้แก่

- วิทยากรชุมชนหรือครูฝึก ซึ่งช่วงแรกเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ต่อมาได้ขยายเป็น อพพร. และชาวบ้านหมู่บ้านละ 1 คน จำนวน 16 คน ครบทุกหมู่บ้าน สิ่งนี้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองของครูฝึกที่เป็นชาวบ้าน คนเหล่านี้พัฒนาต่อยอดเป็นอาสาสมัครในชุมชนของตนเองในเวลาต่อมา

- เกิดกระแสการรับรู้สื่อสารประชาสัมพันธ์ของชุมชนและโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ความตระหนักและมีส่วนร่วม ชุมชนเกิดความตระหนักและมีส่วนร่วม

- การเฝ้าระวังด้วยการจัดสิ่งแวดลอมให้ปลอดภัย เช่น ป้ายเตือน รั้วกันขอบสระ อุปกรณ์ช่วยเหลือใกล้แหล่งน้ำ เช่น เชือก รองเท้า มะพร้าวแห้ง และขวดพลาสติก

- การฝึกซ้อมตอบโต้เตือนภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์เด็กจมน้ำ โดยความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงาน และเวลาต่อมาได้ขยายกิจกรรมนี้เข้าสู่ระบบการซ้อมแผนบูรณาการกับอุบัติเหตุของอำเภอ

จากผลงานที่กล่าวมาข้างต้น นับว่าเกิดจากแรงบันดาลใจของเจ้าหน้าที่ รพสต. ที่มองเห็นแนวทางการเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่น ความศรัทธา ต่อบุคลากรทางวิชาการของ สคร.5 และเชื่อในความสามารถของตนและทีมที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเป้าหมายเด็กที่เป็นประเด็นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานใหม่นี้ได้ใช้แนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่าง 3 ฝ่าย ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ และประชาชนผู้รับบริการ มีกระบวนการทำงานของรพสต. และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังนี้

กระบวนการวางแผน Plan สคร.5 เป็นผู้เอื้ออำนาจให้เกิดกระบวนการทำแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กจมน้ำ การตาย วิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยและสิ่งแวดลอมที่เกี่ยวข้อง วิธีการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้ประชาชน กลุ่มแกนนำ ผู้บริหาร อบต. ครู อาสาสมัครในชุมชน ผู้นำชุมชน ฯลฯ เห็นความสำคัญและทุกคนมีส่วนร่วมในการนำเสนอมาตรการทางเลือกเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมตามบทบาทของตนเอง ด้วยการประชุมแบบมีส่วนร่วม ชวนภาคีมองภาพรวมด้วยการวางแผนงานร่วมกัน นับได้ว่าเป็นการวางแผนบ้านก่อนจะแบ่งแยกกันไปสร้างห้องในแต่ละส่วนและสื่อสารความเข้าใจต่อกันได้อย่างราบรื่น ได้แผนที่บูรณาการทุกภาคส่วนมารวมกัน

การปฏิบัติ Do เกิดการมอบหมายงานทุกภาคส่วนชัดเจน เช่น อบต. จัดสรรงบประมาณ ครูเป็นหลักในการอบรมเด็ก แกนนำชุมชนเป็นครูฝึกการลอยตัว รพสต. เป็นผู้ประสานงาน เป็นต้น ภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของภาคี เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การประเมินผล ฯลฯ และวิธีการทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสื่อสาร การยอมรับให้เกียรติ การเปิดใจกว้างในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งภาคีประกอบด้วย ด้านสาธารณสุข (สสจ. รพช. สสอ. รพ.สต.) ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) ด้านการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน) ด้านมหาดไทย (นายอำเภอ ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) วัด อาสาสมัครในชุมชน (อสม. อพปร.) ผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มพัฒนาสตรี) ภาคเอกชน (กาชาด ผู้นำเศรษฐกิจ) เครือข่ายเด็กและเยาวชน (สถานักเรียน สภาเยาวชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำโรงเรียน (อสร. ยสร.) ตามบริบทความพร้อมและศักยภาพความร่วมมือในแต่ละพื้นที่

การตรวจสอบ Check สคร.5 สสจ. สสอ. เป็นผู้ชมเชย ชี้แนะ ติดตาม หนุนเสริมพื้นที่เป็นระยะพบว่า มีเวทีแลกเปลี่ยนการดำเนินงานนำผลงานมานำเสนอให้ภาคีคนทำงานรับทราบ ประเมินผลงาน ในพื้นที่ นานวนเองมีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อติดตามความก้าวหน้าและตรวจเช็คการดำเนินงานแลกเปลี่ยนการดำเนินงานซึ่งกันและกันเป็นระยะ

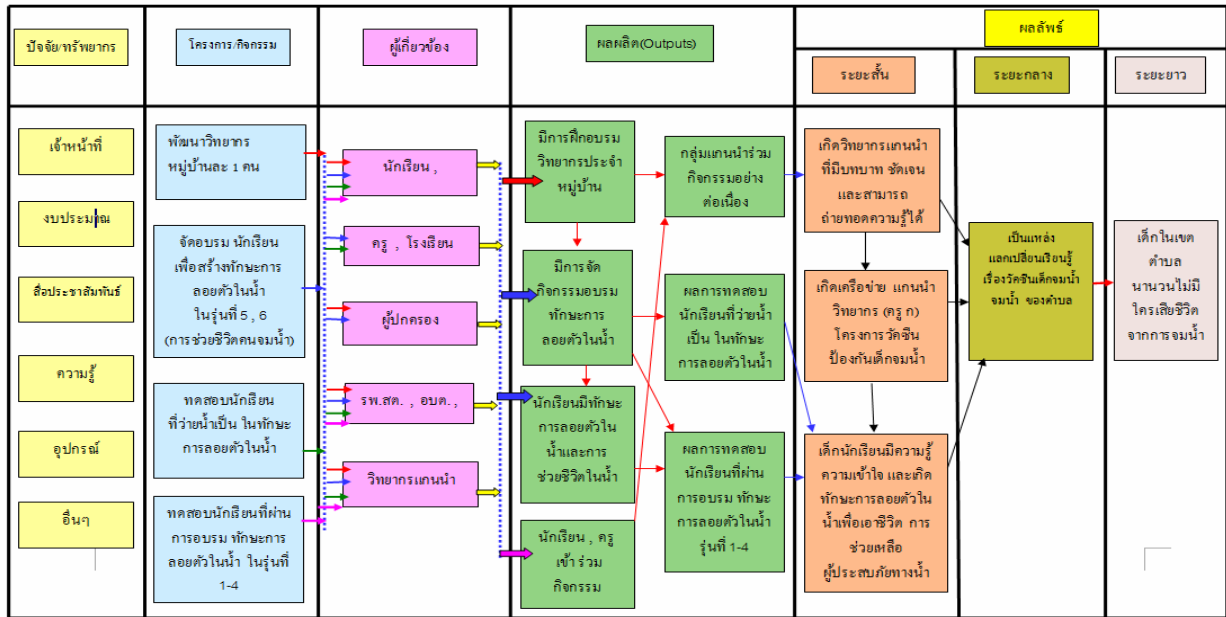
การดำเนินงาน Action เกิดการปรับปรุงการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นระบบจากข้อมูลการตรวจสอบร่วมดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มภาคีหุ้นส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยการประชุมกลุ่มเป็นระยะ มีการแลกเปลี่ยนการทำงาน และนำไปปรับปรุงวิธีการทำงาน เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่วางไว้

จะเห็นว่ากระบวนการเปลี่ยนจากก่อนเข้าร่วมโครงการมาก กล่าวคือมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบรอบด้านมากขึ้น ประเมินจากความก้าวหน้าในผังแบบจำลองแผนงานที่ พบว่ามีการจัดระบบความคิดในการทำงานเชื่อมโยงภาคีหุ้นส่วนกับโครงการ/กิจกรรม และเชื่อมผลผลิตผลลัพธ์ระยะสั้นกลางยาว เช่น ในปี 2556 ผลลัพธ์การสร้างทักษะให้เด็กและการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ในปี 2557-2558 ผลลัพธ์มีระบบการเฝ้าระวังและเด็กปลอดภัยไม่เสียชีวิต

นั่นแสดงว่า Logic model สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติในพื้นที่มีการคิดแบบตรรกะจากเหตุไปหาผลโดยการใช้ผังจำลองแผนงานพร้อมการสื่อสารความเข้าใจ มีขั้นตอนการสร้างผังจำลองแผนงาน (Logic model) ดังนี้

1. เริ่มต้นวางเป้าหมายเฉพาะคือกลุ่มเด็ก
2. มีการคาดหวังผลลัพธ์ ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว
3. วิเคราะห์ช่องว่าง (Gap) ของพื้นที่ ได้แก่ ความรู้ กระบวนการ ทักษะ
4. วิเคราะห์ภาคีหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย “เด็ก”
5. กำหนดกิจกรรม โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับภาคีหุ้นส่วน
6. กำหนดผลผลิตที่ได้กิจกรรม โครงการ เป็นอะไร แล้วจะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์
7. จัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

Logic Model (วัคซีนเด็กจมน้ำ) งบประมาณ ปี 2556

4. กลยุทธ์ที่นำมาใช้ให้การพัฒนาบริการประสบผลสำเร็จ

การดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการป้องกันเด็กจมน้ำ ได้แก่ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ

จากการวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ตำบลนานาน โดยใช้ SWOT ดังนี้

Strengths (S): จุดแข็ง จุดเด่น เจ้าหน้าที่ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ศักยภาพแกนนำมีความเข้มแข็ง เช่น รพ.สต. สสอ. สสจ. แกนนำ อสม. ฯลฯ เครือข่ายมีความต้องการด้านการป้องกันเด็กจมน้ำ

Weaknesses (W): จุดอ่อน ข้อเสียเปรียบคือ การมีส่วนร่วมน้อยของหลายภาคส่วน การมีองค์ความรู้น้อยด้านการป้องกันเด็กจมน้ำ ขาดทักษะวิธีการในการทำงาน ขาดการประสานงานกับหลายภาคส่วน การสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานและการสื่อสารน้อย

Opportunities (O): โอกาสในการดำเนินงานคือ มีเด็กตายจากการจมน้ำและการตายในช่วงเทศกาล โดยผู้คนในชุมชนรับรู้ปัญหา การดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำเป็นจุดเน้นของกรมควบคุมโรค และ สคร.5 ได้ค้นหาพื้นที่เพื่อร่วมดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำ

ยังไม่พบอุปสรรคที่อาจเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินงาน (Threats: T)

ทั้งนี้ได้นำเอาจุดแข็งและโอกาสของพื้นที่มาร่วมทำกลยุทธ์ในการพัฒนางานป้องกันเด็กจมน้ำคือ เชื่อม (การขยายเครือข่าย) ชง (การจัดการข้อมูล) ชม (การจัดการความรู้) ซ้อน (การสนธิกำลังและทรัพยากร) และ เช็ด (การประเมินผล)

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานพัฒนาบริการคือ การเติบโตของเครือข่ายได้ประยุกต์หลัก INN (นายแพทย์ประจำตัว วะสี) ซึ่งเริ่มจาก

1. การพัฒนาศักยภาพแกนนำ (Individual)
2. แกนนำขยายงานตงสู่กลุ่มคนทำงาน (Node)
3. แต่ละกลุ่มคนทำงาน (Node) เชื่อมโยงหากันเป็นเครือข่ายคนทำงาน (Network)

การนำกลยุทธ์ไปใช้ในการดำเนินงานพัฒนาบริการ คือ

1. การพัฒนาศักยภาพแกนนำ (Individual) โดยบุคคลในตำบลที่มาร่วมเป็นแกนนำ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 คนให้มีทักษะ 5 ช. (ขงข้อมูล ชื่นชม/เชียร์ เชื่อม ช้อน และเช็ค) และแนวคิด 5 ส. ตามแนวทางของ WHO ได้แก่ (1) สารสนเทศ (2) สหสาขา (3) ระบุจัดลำดับ “สุดเสียง” (4) สร้างการมี “ส่วนร่วม” กับภาคีที่เกี่ยวข้อง และ (5) กำหนดมาตรการที่สอดคล้อง ด้วยการวางมาตรการที่มีการวางแผนงานให้เป็นภาพรวมแล้ว นำไปจัดทำโครงการ/กิจกรรมในแต่ละส่วนตามเป้าหมาย

2. แกนนำขยายงานตงสู่กลุ่มคนทำงาน (node) มีจำนวนทั้งสิ้น 50 คน ด้วยการสื่อสารความเข้าใจ และใช้ทักษะ 5 ช. (ขงข้อมูล ชื่นชม/เชียร์ เชื่อม ช้อน และเช็ค) กับภาคีที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการที่ “สุดคุ้ม” ระบุจัดลำดับ “สุดเสียง” สร้างการมี “ส่วนร่วม” โดยมีสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 เป็นพี่เลี้ยง

การนำกลยุทธ์มาใช้โดยเริ่มจากการฝึก “ขง เชียร์ เชื่อม” ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เพราะถ้าไม่มีคนคอยขงข้อมูล คนขงข้อมูลไม่มีทักษะในการนำเสนอข้อมูล ก็อาจจะทำให้เรื่องนั้นๆ ลดความสำคัญลง ถึงแม้จะเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนก็ตาม นอกจากนี้คนคอยเชียร์และเชื่อมข้อมูลก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะต้องคอยประสานทั้งข้อมูลและประสานคนทำงาน สร้างภาคีเครือข่าย เกิดการมีส่วนร่วมในการการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและภาคีเครือข่ายในการทำงานป้องกันเด็กจมน้ำของอำเภอสนม หลังจากที่ผ่านมาการอบรมและฝึกทักษะจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 แล้ว ภาคีเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กจมน้ำได้นำเสนอผลกระทบและความสูญเสียตามความเป็นจริง นำเสนอเรื่องการตกน้ำจมน้ำให้คุณครู นักเรียน ผู้ปกครองเห็นความสำคัญที่ต้องช่วยกันเฝ้าระวังและดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ก็ลุกขึ้นมาร่วมกับมือและอาสาเข้ามาร่วมดำเนินการ เกิดการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ซึ่งจากเดิมก่อนหน้านี้ คิดว่าเป็นปัญหาเฉพาะของด้านสาธารณสุข พร้อมกับปรับแนวคิดของตนเองและมาร่วมดำเนินการจนเห็นผลลัพธ์ชัดเจน ไม่มีเหตุการณ์เด็กจมน้ำเสียชีวิตในพื้นที่ตำบลนาหวาน

3. แต่ละ node เชื่อมโยงหากันเป็นเครือข่ายคนทำงาน (Network) มีจำนวนทั้งสิ้น 500 คน โดยมีสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม เป็นผู้เอื้ออำนวย เช่น การจัดมหกรรม การนำเสนอผลงานในเวทีประชุม การจัดบูท การเป็นวิทยากรในการประชุม ขยายผล และการเป็นพี่เลี้ยงให้กับพื้นที่ที่เริ่มดำเนินการเกิดการขยายวงเครือข่ายทำงานในแนวราบ

5. ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ

การใช้ทรัพยากรในโครงการประกอบด้วย ด้านการเงิน เทคนิควิธี ทรัพยากรบุคคลและผู้สนับสนุน ในการดำเนินการ ดังนี้

ด้านการเงิน

ปีงบประมาณ 2554 ใช้งบประมาณรวม 120,500 บาท ประกอบด้วย

1. อบต.น่านวน ประกอบไปด้วย ค่าน้ำมันรถดับเพลิงเพื่อขนน้ำ 4,500 บาท ค่าจัดซื้อน้ำประปาจาก อําเภอรัตนบุรีเพื่อใช้ในการลอยตัว 54,000 บาท ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ อบต. ฝึกการลอยตัว (2 คน 2 วัน) 4,000บาท ค่าอาหารและอุปกรณ์ (นักเรียน 230 คน) 23,000 บาท ค่าอบรมครู ข จำนวน 16 คน 9,600 บาท ค่าจ้างเหมาติดตั้งสระ (3 ลูก) 6,000 บาท ค่าจ้างวิทยากรสอนการลอยตัว (3 คน 3 ชั่วโมง) 5,400 บาท รวมเป็นเงิน 106,500 บาท

2. รพ.สต.อ้อมแก้ว ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (30 กก.) 4,500 บาท

3. รพ.สต.น่านวน ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (30 กก.) 4,500 บาท

4. โรงเรียน ค่าประชุมผู้ปกครอง (50 คน) 5,000 บาท

ปีงบประมาณ 2555 ใช้งบประมาณรวม 41,500 บาท ประกอบด้วย

1. อบต.น่านวน ประกอบไปด้วย ค่าน้ำมันรถดับเพลิงเพื่อขนน้ำ 4,500 บาท ค่าอาหารและอุปกรณ์ (นักเรียน 230 คน) 23,000 บาท ไม่ต้องจัดซื้อน้ำประปาเพราะสามารถทำน้ำให้ใสจากแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ รวมเป็นเงิน 27,500 บาท

2. รพ.สต.อ้อมแก้ว ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (30 กก.) 4,500 บาท

3. รพ.สต.น่านวน ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (30 กก.) 4,500 บาท

4. โรงเรียน ค่าประชุมผู้ปกครอง (50 คน) 5,000 บาท

ปีงบประมาณ 2556 ใช้งบประมาณรวม 23,100 บาท ประกอบด้วย

1. อบต.น่านวน ประกอบไปด้วย ค่าน้ำมันรถดับเพลิงเพื่อขนน้ำ 4,500 บาท ค่าอาหารและอุปกรณ์ (นักเรียน 230 คน) 4,600 บาท เด็กนักเรียนห่อข้าวมาทานเอง และไม่ต้องจัดซื้อน้ำประปาเพราะสามารถทำน้ำให้ใสจากแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ รวมเป็นเงิน 9,100 บาท

2. รพ.สต.อ้อมแก้ว ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (30 กก.) 4,500 บาท

3. รพ.สต.น่านวน ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (30 กก.) 4,500 บาท

4. โรงเรียน ค่าประชุมผู้ปกครอง (50 คน) 5,000 บาท

ปีงบประมาณ 2557 ใช้งบประมาณรวม 15,100 บาท ประกอบด้วย

1. อบต.น่านวน ประกอบไปด้วย ค่าน้ำมันรถดับเพลิงเพื่อขนน้ำ 4,500 บาท ค่าอาหารและอุปกรณ์ (นักเรียน 230 คน) 4,600 บาท เด็กนักเรียนห่อข้าวมาทานเอง และไม่ต้องจัดซื้อน้ำประปาเพราะสามารถทำน้ำให้ใสจากแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ รวมเป็นเงิน 9,100 บาท

2. รพ.สต.อ้อมแก้ว ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (20 กก.) 3,000 บาท

3. รพ.สต.น่านวน ซื้อคลอรีนผง กก.ละ 150 บาท (20 กก.) 3,000 บาท

4. โรงเรียน ไม่มีค่าใช้จ่าย

จะเห็นว่าค่าใช้จ่ายในกระบวนการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องด้วยได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานคือ จากปีงบประมาณ 2554 จำนวน 120,500 บาท ปีงบประมาณ 2555 จำนวน 41,500 บาท ปีงบประมาณ 2556 จำนวน 23,100 บาท และปีงบประมาณ 2557 จำนวน 15,100

บาท พร้อมกันนั้นในปี 2556 - 2557 ยังได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นวิทยากรด้วย รายละเอียดที่ข้อ 8 (ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาบริการ)

ด้านเทคนิควิธี/ทรัพยากรบุคคล

ในขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จาก สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 มหาวิทยาลัทยเทคโนโลยีสุรนารี ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ผู้ประเมินจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

6. ขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาการบริการและการนำไปปฏิบัติ

เริ่มต้นด้วยศึกษาเอกสารวิชาการและแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกระบวนการดำเนินงานที่มีอยู่ในเขตพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของการดำเนินงานและต้นทุนของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ที่เกี่ยวกับงานป้องกันเด็กจมน้ำ ต่อจากนั้นการปรับแนวคิดการทำงานเป็นการจัดการเชิงระบบตามหลักการ Principle for safe community of WHO ประกอบด้วย 1.Multidisciplinary (ภาคีหรือสหสาขาวิชาชีพ) 2.Information system (สื่อสารสารสนเทศ) 3.Community participation (ส่วนร่วม) 4.Focus on priority problem (สุดเสี่ยง) 5.Comprehensive, practical and cost effective (สุดคุ้ม) ส่วนในขั้นตอนสุดคุ้มได้พัฒนาการวางแผนที่ประยุกต์แบบจำลองแผนงาน (Logic model) และช่วงระหว่างการดำเนินงานมีการควบคุมคุณภาพการทำงานด้วยวงจร PDCA ทั้งนี้การดำเนินงานเป็นไปตามบทบาทและงานเดิมของพื้นที่

ต่อจากนั้นสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม โรงพยาบาลสนม รพ.สต.บ้านอ้อมแก้ว รพ.สต.นานวน องค์การบริหารส่วนตำบลนานวน วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจกระบวนการภาพรวมและเป้าหมาย โดยมีการทำพันธะสัญญาใจร่วมกัน และแบ่งการทำงานในแต่ละระดับตามบทบาทหน้าที่ ที่กำหนดร่วมกัน

6.1 ลำดับขั้นตอนในการพัฒนา

ปี 2555 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ได้ดำเนินการอำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืนใน 4 จังหวัดคือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และประชาสัมพันธ์แนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณลักษณะอำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน 5 คุณลักษณะ อำเภอสนมได้สมัครเข้าร่วมโครงการอำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน ตั้งแต่ปี 2555-2557 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ได้ดำเนินการพัฒนากลุ่มเจ้าหน้าที่ รพ.สต.ในตำบลนานวน ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม โรงพยาบาลสนม และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์

จัดประชุมคนทำงานและติดตาม Coaching ในพื้นที่อำเภอสนม ช่วยชี้แนวทางการดำเนินงาน ปรับปรุงกระบวนการทำงาน พัฒนาต่อยอดกรอบกระบวนการคิดวิเคราะห์ และนำเอาแบบจำลองการเคลื่อนงาน (Logic Model) และวงจรการทำงาน (PDCA) เข้าไปสู่กระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จนดำเนินการป้องกันควบคุมเด็กจมน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยบูรณาการงานจากทุกภาคส่วน สรุปเป็นประเด็น ดังนี้

- 6.1.1 การสร้างความเข้าใจทำพันธะสัญญากับแกนคนทำงาน
- 6.1.2 การพัฒนาความรู้ Principle for safe community, Logic model, PDCA
- 6.1.3 การ Coaching ด้วยการออกปฏิบัติการในพื้นที่
- 6.1.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และติดต่อพร้อมให้คำปรึกษาในการทำงานผ่านทางระบบสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งเป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น อีเมลล์ โปรแกรมไลน์ เฟสบุ๊ก ตลอดจนโทรศัพท์หน่วยงาน โทรศัพท์มือถือส่วนบุคคล
- 6.1.5 ประชุมสรุปทบทวน
- 6.1.6 ขยายผลและจับคู่พี่เลี้ยง

6.2 ลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ

- 6.2.1 พัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายในการป้องกัน เด็กจมน้ำ ในพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 ให้เข้าใจแบบจำลองแผนงานของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 และการทำพันธะสัญญาในการดำเนินงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ที่กำหนดร่วมกัน
  - 6.2.2 พื้นที่ตำบลนานวนลงมือปฏิบัติตามกรอบที่ร่วมกันวาง
  - 6.2.3 สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ลงพื้นที่เพื่อติดตามและหนุนเสริมการทำงานในพื้นที่ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนมและโรงพยาบาลสนม
  - 6.2.4 สรุปทบทวนการทำงาน
  - 6.2.5 ปรับปรุงกระบวนการทำงาน
  - 6.2.6 สรุปทบทวนอีกครั้งพร้อมทั้งยกระดับเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ด้วยการใช้หลักการ principle for safe community
  - 6.2.7 พัฒนาการเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับพื้นที่ที่ทีมอำเภอสนม
  - 6.2.8 พัฒนาเครือข่ายพื้นที่เสี่ยงในการดำเนินงานลดเด็กจมน้ำในพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 ด้วยการให้ทีมผู้ปฏิบัติงานอำเภอสนมและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์เป็นวิทยากรถ่ายทอดร่วมกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 และวิทยากรจากสถาบันที่กล่าวในข้อ 5
  - 6.2.9 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายพื้นที่เสี่ยงในการดำเนินงานลดเด็กจมน้ำในพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 โดยทีมอำเภอสนมและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้เกิดพี่เลี้ยงน้องเลี้ยง และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 เป็นผู้เอื้ออำนวย
  - 6.2.10 การจัดการความรู้ การดำเนินงานเครือข่ายพื้นที่เสี่ยงในการดำเนินงานลดเด็กจมน้ำในพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
  - 6.2.11 สรุปทบทวนการดำเนินงานในประเด็นหลัก และการนำชุดความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานไปใช้ปฏิบัติงานจริง
- จากขั้นตอนการปฏิบัติได้ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติในพื้นที่ เช่น มีการประสานงานการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการบูรณาการ องค์การบริการส่วนจังหวัดสุรินทร์ให้การสนับสนุนสระยงเพื่อใช้ให้เด็กได้ฝึก

ลอยตัว จำนวนถึง 3 ลูก องค์การบริหารส่วนตำบลนานวน ส่งเจ้าหน้าที่ของ อบต. ไปฝึกการลอยตัว สนับสนุนอุปกรณ์ที่ทำได้ในพื้นที่ในการดำเนินการ เช่น เชือก รองเท้า มะพร้าวแห้ง ขวดน้ำพลาสติก ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่ประหยัดไม่ต้องซื้อหา และวัสดุเหล่านี้หาได้ง่ายตามบริบทของพื้นที่เอง ส่วนการฝึกทักษะการลอยตัวให้กับเด็ก การเตรียมน้ำในสระน้ำ วิทยากรอบรมใช้ทรัพยากรบุคคลในพื้นที่ โดยไม่ต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญ เป็นการจัดการทรัพยากรในพื้นที่โดยใช้งบอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และได้นำไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสาธิตการฝึกการลอยตัวแบบอย่างจำลองจำนวน 3 อย่าง ในงานประจำปีของอำเภอสนมได้รับความสนใจจากประชาชนผู้เข้าร่วมงานทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่มาร่วมงานเป็นอย่างยิ่ง

การคิดออกแบบขั้นต้นสำคัญในการพัฒนาการบริการและการนำไปปฏิบัติในครั้งนี้ กล่าวได้ว่าเป็นผลจากการที่องค์กรของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ได้มีกระบวนการพัฒนาดนและการบริหารงานอย่างต่อเนื่องในด้านวิชาการ ได้แก่ ระบบเฝ้าระวัง การจัดการข้อมูล การคิดเชิงระบบและวิเคราะห์ภาพรวม การวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การเคลื่อนนโยบายและการขยายผล การจัดทำชุดความรู้ เช่น คู่มือ แนวทาง มาตรการ เทคนิคการขยายผล ด้านฝึกประสบการณ์มีการจัดการความรู้ภายในและภายนอกหน่วยงาน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือทุกช่วงตอน ด้านคุณธรรมมีการจัดองค์กรให้เป็นองค์กรการเรียนรู้ และเน้นการบริการสังคมภาคี ในส่วนผู้บริหารมีการนำเอาธรรมะในการครองตนและพระราชดำรัสในหลวงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและเปิดโอกาสในการนำเสนอ เปิดเวทีรับฟังผู้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดนี้เองทำให้หล่อหลอมผู้ปฏิบัติด้านวิชาความรู้และมุ่งมั่นสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ประชุมรับฟังความต้องการ (ครั้งที่ 1) 29 มกราคม 2556 ณ พื้นที่อำเภอสนม

(ครั้งที่ 2) 28 กุมภาพันธ์ 2556 ณ พื้นที่อำเภอสนม

(ครั้งที่ 3) 27 มีนาคม 2556 ณ พื้นที่อำเภอสนม

(ครั้งที่ 4) 29 พฤษภาคม 2556 ณ พื้นที่อำเภอสนม

(ครั้งที่ 5) 4 มิถุนายน 2556 ณ พื้นที่อำเภอสนม

จัดเวทีสรุปบทเรียนให้กับภาคีเครือข่ายการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำอำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย ภาคีเครือข่ายจากหลายภาคส่วน เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม โรงพยาบาลสนม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านอ้อมแก้ว รพ.สต.นานวน องค์การบริหารส่วนตำบลนานวน จังหวัดสุรินทร์ 18 เมษายน 2556 จัดที่จังหวัดอุบลราชธานี

จัดเวทีทำร่างคู่มือแนวทางเพื่อคนทำงานป้องกันเด็กจมน้ำ วันที่ 13-16 พฤศจิกายน 2556 ณ พื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาและฝึกการเป็นพี่เลี้ยงให้กับอำเภอสนม เพื่อเตรียมการลง Coaching ให้กับอำเภอและพื้นที่อื่นๆ วันที่ 20-21 มกราคม 2557 ณ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก

6.3 ระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาบริการ

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 เข้าร่วมนิเทศติดตาม และ Coaching การทำงานป้องกันเด็กจมน้ำของพื้นที่อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ 5 ครั้ง (จัดกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสนม) ติดตามประเมินภาคีเครือข่ายการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำอำเภอสนมจน สามารถวางแผนและกำหนดเป้าหมายและกระบวนการทำงานได้ชัดเจน ทั้งนี้ภาพรวมการทำงานในระดับตำบลและอำเภอ เริ่มชัดเจนมากขึ้นจากความร่วมมือและการบูรณาการจากหลายภาคส่วน โดยสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 มีส่วนในการเชื่อมประสาน ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดเป้าหมายการทำงานและร่วมเฝ้าระวังป้องกันการตกรับน้ำจมน้ำของเด็ก และสนับสนุนวิชาการ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับพื้นที่อำเภอสนมด้านการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำแบบบูรณาการ

7. ปัญหา อุปสรรค รวมถึงวิธีการบริหารจัดการ

การพัฒนาศักยภาพด้านการคิดเชิงระบบด้วยหลักการ principle for safe community และการสร้างแบบจำลองแผนงาน logic model นั้นต้องมีการฝึกปฏิบัติและลงไปใช้จริง เป็นการใช้เวลา หากเข้าใจกับการใช้จะเกิดผลที่เห็นเชิงประจักษ์ดังเช่นในพื้นที่อำเภอสนมและในพื้นที่ขยายผล และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 พบปัญหาคือ ระยะเวลาในการนิเทศติดตามจากที่ตั้งของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ถึงพื้นที่อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ มีระยะทางถึง 200 กิโลเมตร แต่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ก็ได้เกิดสัญญาใจกับพื้นที่คนทำงานอย่างจริงใจพร้อมทั้งลงเยี่ยมติดตามการทำงานและ Coaching พื้นที่อยู่เสมอ และติดต่อพร้อมให้คำปรึกษาในการทำงานผ่านทางระบบสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งเป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น อีเมลล์ โปรแกรมไลน์ เฟสบุ๊ก โทรศัพท์หน่วยงาน โทรศัพท์มือถือส่วนบุคคลอยู่เสมอ พร้อมทั้งให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและหาวิธีการแก้ไขให้พื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายการดำเนินงานของอำเภอสนมอยู่เสมอ จนเกิดความรัก ความสามัคคี แม้จะมาจากหลากหลายหน่วยงาน แต่ก็มีใจร่วมด้วยช่วยกันเพื่อให้เด็กไทยปลอดภัยจากการจมน้ำ

8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาบริการ

ประโยชน์ที่เกิดกับทีมแกนหลักคนทำงาน มีภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินงานมากขึ้น การดำเนินงานเป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีหลักการงานที่ประยุกต์หลักการชุมชนปลอดภัย แบบจำลองแผนงาน (Logic Model) และวงจรการทำงาน (PDCA) นำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานด้านอื่นๆ ได้ด้วย นอกจากมีเครือข่ายมากขึ้นแล้ว ความเข้มแข็งของเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น มีการทำงานที่เสริมแรงกัน เกิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ แรกๆ ผู้ประสานงาน รพสต. จะมีภาระหนัก พอระยะหลังที่ภาคีเครือข่ายลุกขึ้นมาทำงานภาระงานจะเบาขึ้น การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทำให้งานป้องกันเด็กจมน้ำเป็นจุดเด่นของพื้นที่เกิดอัตลักษณ์ของคนนายนวน ดังนี้

1. ทีมวิทยากร หมู่บ้านละ 1 คน มีการฝึกอบรมวิทยากรประจำหมู่บ้าน กลุ่มแกนนำร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
2. ศูนย์เรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการลอยตัวในน้ำ การช่วยชีวิตคนจมน้ำ “วัดชินป้องกันเด็กจมน้ำ”

3. แชมป์ทดสอบการลอยตัวในน้ำติดต่อกหลายปี

ประโยชน์ต่อประชาชน 5,000 คนในพื้นที่คือความยั่งยืนของกิจกรรม สังเกตได้จากข้อบัญญัติตำบลในการสร้างแหล่งน้ำ การป้องกันความเสี่ยง แหล่งน้ำสาธารณะ แหล่งน้ำส่วนบุคคล เกิดข้อบัญญัติหรือข้อตกลงเพื่อพิจารณาหาแนวทางเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงของแหล่งน้ำในเขต อบต.นานวน ความพึงพอใจประชาชนต่อการดำเนินงานเรื่องป้องกันเด็กจมน้ำหากมีคะแนน vote จะได้รับร้อยละคะแนนเต็ม

การที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ลงมาติดตามช่วยชี้ประเด็นมีผลดีต่อผู้ปฏิบัติและสร้างแรงบันดาลใจกับการทำงานของภาคีเครือข่ายการดำเนินงานด้านเด็กจมน้ำ การได้ทำงานด้านเด็กจมน้ำได้รับความร่วมมือแบบบูรณาการจากหลายภาคส่วนคือ ภาคีเครือข่ายทั้งด้านสาธารณสุข คุณครูผู้ดูแลเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้ม อาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เนื่องจากเป็นวัยที่หากเกิดความสูญเสียจะสร้างอารมณ์ความสูญเสียและโศกเศร้าให้กับผู้ปกครอง คุณครู เพื่อนร่วมชั้นเรียน ชุมชน หน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างมาก และผลลัพธ์จากการโครงการคือ ตั้งแต่ปี 2555 – เดือน เมษายน 2557 ไม่มีเหตุการณ์เด็กจมน้ำเสียชีวิตในพื้นที่อำเภอสนม ถือว่าเป็นความสำเร็จและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อปกป้องประชาชนอำเภอสนมกว่า 40,000 คนจากทุกข้เด็กจมน้ำ ทำให้เกิดปิติในใจของคนทำงาน

จากการสรุปบทเรียนร่วมกันของ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ โรงพยาบาลสนม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสนม องค์กรบริหารส่วนตำบลนานวน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอ้อมแก้ว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนานวน ได้ผลผลิตคือ แนวทางการประยุกต์ใช้ principle for safe community ของ WHO และ Logic model ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมเด็กจมน้ำสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เนื้อหาสาระของคู่มืออธิบาย หลักการชุมชนปลอดภัยด้วย 5 ส. การทำแบบจำลองแผนงาน และมีตัวอย่างการดำเนินงานของพื้นที่ตำบลนานวนที่เขียนรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การเริ่มต้นทำงานควรเริ่มอย่างไร สาเหตุ ปัจจัยเสี่ยง แนวทางมาตรการ การแก้ไขปัญหา หลักสูตรทักษะการเอาชีวิตรอดในน้ำ (survival swimming) นวัตกรรม เช่น การบำบัดน้ำ การเติมคลอรีน ทำให้น้ำสะอาดเพื่อใช้ฝึกการลอยตัวของเด็ก เครือข่ายและรูปแบบการทำงานในพื้นที่ ใครสามารถสนับสนุนการทำงานเพื่อป้องกันเด็กจมน้ำได้บ้าง ช่วยอย่างไร และในคู่มือจะมีหลักในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำไว้อย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ปฏิบัติพื้นที่อื่นนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ต่อไป

ประโยชน์ที่เกินความคาดหมาย ภายหลังจากได้นำเสนอผลงานประจักษ์ต่อสายตาคนภายนอกตำบลพบว่า เกิดคุณค่าของงานตำบลนานวนกลายเป็นแหล่งสนับสนุนพื้นที่อื่น และผลพลอยได้คือการได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นวิทยากรสอนการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำให้กับพื้นที่อำเภออื่นๆ ดังสรุปให้เห็นเป็นตัวเงินพอสังเขป ในปีงบประมาณ 2556 เป็นวิทยากร 2 ครั้ง เป็นเงิน 22,000 บาท ได้แก่

1. อบต.น่านวน ประกอบด้วย ค่าตอบแทนวิทยากรฝึกการลอยตัว (300 บาท 8 คน/วัน) 4,800 บาท ค่าตอบแทนการติดตั้งสระ (2 ลูก) 4,000 บาท ค่าตอบแทนวิทยากรวิชาการเด็กจมน้ำ (2 คน 3 ชั่วโมงๆ 600 บาท) 3,600 บาท รวมเป็นเงิน 12,400 บาท

2. รพ.สต.อ้อมแก้ว ค่าตอบแทนวิทยากรจาก รพ.สต.ฝึกการลอยตัว (300 บาท/วัน 2 คน) 1,200 บาท ค่าตอบแทนวิทยากรวิชาการเด็กจมน้ำ (1 คน 3 ชั่วโมงๆ 600 บาท) 3,600 บาท

3. รพ.สต.น่านวน ค่าตอบแทนวิทยากรจาก รพ.สต.ฝึกการลอยตัว (300 บาท/วัน 2 คน) 1,200 บาท ค่าตอบแทนวิทยากรวิชาการเด็กจมน้ำ (1 คน 3 ชั่วโมงๆ 600 บาท) 3,600 บาท

ในปีงบประมาณ 2557 เป็นวิทยากร 1 ครั้ง เป็นเงิน 11,000 บาท ได้แก่

1. อบต.น่านวน ประกอบด้วย ค่าตอบแทนวิทยากรฝึกการลอยตัว (300 บาท 8 คน/วัน) 2,400 บาท ค่าตอบแทนการติดตั้งสระ (2 ลูก) 2,000 บาท ค่าตอบแทนวิทยากรวิชาการเด็กจมน้ำ (2 คน 3 ชั่วโมงๆ 600 บาท) 1,800 บาท รวมเป็นเงิน 6,200 บาท

2. รพ.สต.อ้อมแก้ว ค่าตอบแทนวิทยากรจาก รพ.สต.ฝึกการลอยตัว (300 บาท/วัน 2 คน) 600 บาท ค่าตอบแทนวิทยากรวิชาการเด็กจมน้ำ (1 คน 3 ชั่วโมงๆ 600 บาท) 1,800 บาท

3. รพ.สต.น่านวน ค่าตอบแทนวิทยากรจาก รพ.สต.ฝึกการลอยตัว (300 บาท/วัน 2 คน) 600 บาท ค่าตอบแทนวิทยากรวิชาการเด็กจมน้ำ (1 คน 3 ชั่วโมงๆ 600 บาท) 1,800 บาท

สรุปได้ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาบริการการป้องกันเด็กจมน้ำด้วยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเกิดขึ้นในกลุ่มแกนหลักทีมคนผู้ปฏิบัติงาน ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกลุ่มประชาชนผู้รับบริการในพื้นที่และนอกพื้นที่

9. การสร้างความยั่งยืนและการขยายผลไปยังหน่วยงานอื่นๆ

“จากก้อนอิฐก้อนแรก และมีก้อนที่สอง สาม ก่อสร้างเป็นบ้านที่มั่นคง” เป็นผลจากความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ระหว่าง สคร.5 กับ สสจ. สสอ. รพ.สต. อบจ. อบต. ครู แกนนำ ประชาชน ที่มีความเชื่อมั่นต่อกันเปิดใจในการเรียนรู้จนทำให้เห็นผลสำเร็จและประจักษ์แก่สายตา และยินดีนำองค์ความรู้ เทคนิควิธีเผยแพร่ให้กับพื้นที่อื่น นั่นคือความยั่งยืนที่กล่าวได้ว่าเกิดจากอิฐก้อนแรก..ในตำบลน่านวน เห็นได้จากจำนวนผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากครูฝึกที่เป็นแกนนำชุมชน อาสาสมัครฉุกเฉินชุมชนที่มีทุกหมู่บ้าน จำนวนมากกว่า 16 คน จากการอบรม 200 คน และเกิดระบบการซ่อมแผนช่วยเหลือเด็กจมน้ำที่บรรจุไว้ในโครงสร้างการซ่อมแผนอุบัติเหตุจราจรของอำเภอ และระบบการสอนทักษะการลอยตัวในโรงเรียนที่มีแผนการฝึกอบรมให้ครบ 100% และเด็กที่ผ่านการฝึกจะติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต ตลอดจนการกำหนดข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความยั่งยืนในระดับอำเภอที่คณะกรรมการ DHS ที่มีนายอำเภอเป็นประธานได้นำเอาพื้นที่ตำบลน่านวนเป็นพื้นที่ต้นแบบขยายไปยังตำบลทุกตำบลในอำเภอสนม และกำหนดเป็นวาระอำเภอ

ความยั่งยืนในระดับจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้กำหนดพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ จำนวน 15 แห่ง และอำเภอสนม ได้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ

ความยั่งยืนในระดับเขต สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ได้จัดระบบพี่เลี้ยงด้วยการให้ ต.นายนวน และอ.สนม เป็นพี่เลี้ยงให้กับพื้นที่เสี่ยงอีกหลายอำเภอที่ทางเขตได้ทำการ mapping ไว้ ได้แก่ อ.กระสัง อ.ชุมพลบุรี อ.จอมพระ อ.โนนดินแดง และได้นำแนวทางการประยุกต์ใช้ principle for safe community ของ WHO และ Logic model ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมเด็กจมน้ำสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติที่เริ่มใหม่ และนอกจากนี้ได้กำหนดในแผนการขยายผลการทำงานให้กับพื้นที่อื่น ในระยะเวลา 2-3 ปี ที่จะพัฒนาผู้ปฏิบัติในพื้นที่ทั้ง 88 อำเภอ จาก 4 จังหวัด ให้สามารถทำงานประสบความสำเร็จดังเช่นอำเภอสนมต่อไป

ความยั่งยืนที่พบนอกจากกล่าวมาแล้วยังพบว่า ในใจของผู้ปฏิบัติเองเกิดความสุข มีปิติกับสิ่งที่เกิดขึ้น การเกาะติดของคนทำงานและคนที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ “ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสูญเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำ ในพื้นที่อำเภอสนม” ทำให้ภาคีเครือข่ายในพื้นที่เห็นว่าเป็นโครงการที่สำคัญจนดำเนินการได้สำเร็จ และได้รับรางวัลในระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ และสามารถนำเทคนิคการทำงานที่ได้จากโครงการฯนี้ไปต่อยอดดำเนินการกับประเด็นอื่นๆ

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จัดเวทีแลกเปลี่ยนการดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำ โดยอำเภอสนมฝึกการเป็นพี่เลี้ยงด้านเด็กจมน้ำ และมีภาคีเครือข่ายการดำเนินงานเข้าร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีการทำงานจากอำเภอชุมพลบุรี อำเภอจอมพระ อำเภอโนนดินแดง และอำเภอกระสัง โดยความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ วันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ 2557 ณ พื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

งานประชุมวิชาการของกรมควบคุมโรค วันที่ 13-15 มีนาคม 2557

ณ โรงแรมอิมพีเรียล คิวินส์ปาร์ค สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร

10. บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินการพัฒนาบริการ คืออะไร

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ได้ทำ mapping พื้นที่ที่เสี่ยงต่อการจมน้ำในเด็กจากข้อมูลสถานการณ์ปี 2556 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา 3 อำเภอ (ปากช่อง ห้วยแถลง พิมาย) จังหวัดชัยภูมิ 4 อำเภอ (แก้งคร้อ คอนสาร ภูเขียว หนองบัวแดง) จังหวัดบุรีรัมย์ 4 อำเภอ (เมืองบุรีรัมย์ นางรอง ประโคนชัย ละหานทราย) และจังหวัดสุรินทร์ 5 อำเภอ (สังขะ ปราสาท เมืองสุรินทร์ ลำดวน ศรีขจรภูมิ) รวมทั้งสิ้น 16 อำเภอ ในปี 2558 จะทำการขยายให้ครบ ส่วนในปี 2557 ได้ดำเนินการขยายผลไปยัง อ.กระสัง อ.โนนดินแดง และอ.ชุมพลบุรี ระยะเวลา 2 เดือน ช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ข้อค้นพบปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้คือ ต้นทุนด้านบุคลากร ทรัพยากร บริบทชุมชน แตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อกระบวนการเคลื่อนงาน แต่สัญญาณที่บอกได้ว่าจะเกิดที่ดีต่อการดำเนินงานนั้นคือ การมีผู้เฝ้าอำนวยการในพื้นที่ไม่ว่าระดับตำบลหรือระดับอำเภอ และภาคนโยบายที่มีกลไกหนุนเสริม และการติดตามการดำเนินงาน

สัญญาณที่ดีประการหนึ่งคือ การมีนวัตกรรมขึ้นในพื้นที่ เช่น การสร้างทักษะการลอยตัวในเด็กพิเศษ การฝึกครูฝึกลอยตัวที่มาจากชาวบ้าน การจัดการจุดเสี่ยงด้วยวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นและประหยัด เป็นต้น

การที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 ได้ดำเนินการบูรณาการกับหลายหน่วยงาน โดยใช้หลักเสมอว่า การจะทำงานอันใดให้สำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และบทเรียนของการเป็นนักวิชาการที่สามารถนำเอาหลักวิชาการไปแปลงสู่การปฏิบัติอย่างง่ายและเกิดผลสำเร็จในการลดการเกิดโรคและการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดนั้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีใจมุ่งมั่น มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น ใฝ่การเรียนรู้ และการเกาะติดของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่ประสานงานคือ รพสต.ส่วนระดับอำเภอคือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาล ระดับจังหวัดคือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

บทเรียนที่ได้ในพื้นที่พบว่า ประเด็น “เด็ก” การทำงานที่มีเด็กเป็นเป้าหมาย สามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนได้ดี ด้วยการสร้างความเข้าใจเปิดใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและความเข้าใจในภาพรวมของการเคลื่อนงาน และการนำเสนอเป็นสิ่งจำเป็นมากยังเป็นข้อมูลใกล้ตัวผู้ฟังหรือผู้นำเสนอเป็นคนในชุมชนข้อมูลจะเข้าถึงและแปลงไปสู่การปฏิบัติได้ง่าย บทเรียนกระบวนการทำงานภาคีเครือข่ายการ มีการรับฟังคำชี้แนะจากหลายหน่วยงาน ตลอดจนนำมาปรับปรุงการทำงานอยู่เสมอเป็นกลไกการเคลื่อนงานที่โตผลดีจนได้ผลลัพธ์คือ เด็กกลุ่มเสี่ยงอำเภอสนมปลอดภัยจากการจมน้ำ ภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วนก็มีความสุข ได้พบเห็นรอยยิ้มของเด็กๆ คุณครู ผู้ปกครอง เป็นความปราบปลื้มปิติ จนได้รับรางวัลโล่ประทานจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา มีบทเรียนจากการดำเนินโครงการฯ การนำความรู้ทางวิชาการแปลงสู่การปฏิบัติคือ ความเสมอภาค ความยืดหยุ่น ทำได้ง่าย กระบวนการทำงานที่จะนำสู่ความสำเร็จ การลงพื้นที่แบบพี่น้องเปิดใจรับฟังอย่างตั้งใจและเต็มใจให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเป็นไปได้ สำนักงานได้นำบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานทั้งหมดที่เป็นสิ่งดีไปบอกต่อและขยายให้กับพื้นที่อื่นๆ ทั้งอำเภอ จังหวัด และผู้ที่สนใจทั่วประเทศต่อไป